

بررسی راهکارهای بهبود ارتباط اساتید با دانشجویان به منظور ارتقای کیفیت آموزشی

مهدی هریوندی^۱

سجاد بهنام نیک^۲

^۱ گروه متالورژی و مواد، کارشناسی، Mahdi.Harivandi@gmail.com

^۲ گروه متالورژی و مواد، کارشناسی، S.behnamnik@gmail.com

چکیده

نگریده‌است. هدف از این پژوهش ارائه راهکارهایی مبتنی بر شیوه‌های ارتباطی مناسب میان اساتید و دانشجویان به منظور ارتقای کیفیت آموزشی می‌باشد.

از دیدگاه جامعه شناسان و روان شناسان افرادی که مسئول آموزش گروهی از محصلان در جامعه می‌باشد با بهره‌گیری از راهکارهایی که در ذیل به آنها اشاره شده است می‌توانند محیطی مناسب و جذاب را در هنگام تدریس به وجود آورند.

- فن بیان و رعایت ادبیات مناسب در هنگام تدریس
- ارتقای سطح علمی مطابق با علم روز و نیازهای جامعه
- رعایت اخلاق مداری و احترام متقابل
- توانایی همدلی و درک متقابل، کمک به حل مشکلات محصل و به کارگیری تکنیک‌های ارتباطی مناسب
- وضعیت ظاهری مناسب
- انضباط و وقت شناسی و مستلزم دانستن خود به رعایت قوانین محیط آموزشی
- در دسترس بودن و حضور به هنگام
- سن فرد آموزش دهنده
- رعایت عدالت در برخورد با محصلان
- تجربه‌های کسب شده

جهت بررسی موارد یاد شده پرسشنامه‌هایی که دربردارنده‌ی این موارد می‌باشد، طراحی گردید. طرح مسئله در این پرسشنامه‌ها اینگونه بوده‌است که از دانشجویان خواسته شده که هر یک از موارد را در چهار سطح بسیار موثر، موثر، کم تاثیر و بی‌تاثیر ارزیابی نمایند. بدین منظور پرسشنامه‌ها به تعداد ۴۰ عدد آماده شد و در میان دانشجویان دانشکده مهندسی دانشگاه فردوسی مشهد در مکان‌هایی همچون سایت دانشکده، سالن مطالعه و وب نشین‌های موجود در دانشکده توزیع گردید. نتایج حاصل از این تحقیق آماری در جدول ۱ ارائه گردیده‌است.

بهبود رابطه میان استاد و دانشجو به عنوان تاثیر گذارترین عامل در ارتقای کیفیت آموزشی شناخته می‌شود. هنگامی که در این رابطه احساس امنیت و راحتی در دانشجو به وجود آید، وی استاد را به عنوان فردی دلسوز شناخته و در پی آناشتیاق او در امور تحصیلی افزایش می‌یابد. در این پژوهش راهکارهای بهبود ارتباط اساتید و دانشجویان از منظر آنچه اساتید و مربیان بزرگوار ملزم به رعایت آن هستند، بررسی شده است. این تحقیق را با استفاده از توزیع پرسشنامه‌هایی که شامل عوامل مهم و مؤثر در رفتار اساتید که می‌تواند به بهبود رابطه آنان با دانشجویان موجب گردد، انجام گرفته است. پس از جمع آوری تعداد ۴۰ پرسشنامه ای که در مکان‌های مختلف دانشکده توزیع گردید، مهم‌ترین عواملی که بیشترین تأثیر را از نظر دانشجویان می‌توانند داشته باشند، مشخص گردید. مواردی همچون دارا بودن توانایی همدلی و درک متقابل، کمک به حل مشکلات محصل و همچنین تجربه‌های کسب‌شده توسط اساتید مسائلی هستند که اساتید بزرگوار با رعایت آن می‌توانند گام بزرگی را در جهت بهبود کیفیت آموزشی بردارند.

کلمات کلیدی: اساتید، دانشجویان، ارتباطات اجتماعی، کیفیت آموزشی

طرح مسئله

آموزش موثر و کارآمد به استفاده صحیح از مهارت‌های ارتباطی توسط اساتید بستگی دارد. اساتید با استفاده از مهارت‌های ارتباطی درست، ایجاد محیط مناسب جهت یادگیری و تسهیل فرآیند آموزش می‌توانند شرایط بهتری را در جهت فراگیری مطالب درسی در دانشجویان به وجود آورند و حتی نواقص کتب درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران نمایند. در بررسی این موضوع می‌توان به مسئله‌ی تاثیر منفی شیوه تدریس اساتید در ایجاد انگیزه‌ی تحصیلی نیز اشاره کرد که بررسی دقیق این موضوع در پژوهش حاضر لحاظ

جدول ۱: نتایج آماری عوامل موثر در اساتید به منظور ایجاد انگیزه تحصیلی

عوامل تاثیر گزار	بسیار موثر	موثر	کم تاثیر	بی تاثیر
فن بیان و رعایت ادبیات مناسب در هنگام تدریس	۲۰ (%/۵۰)	۱۶ (%/۴۰)	۴ (%/۱۰)	-
ارتقای سطح علمی مطابق با علم روز و نیازهای جامعه	۲۸ (%/۷۰)	۱۰ (%/۲۵)	۲ (%/۵)	-
رعایت اخلاق مداری و احترام متقابل	۲۷ (%/۶۷.۵)	۱۱ (%/۲۷.۵)	۲ (%/۵)	-
توانایی همدلی و درک متقابل، کمک به حل مشکلات محصل و به کارگیری تکنیک‌های ارتباطی	۳۳ (%/۸۲.۵)	۶ (%/۱۵)	۱ (%/۲.۵)	-
وضعیت ظاهری مناسب	۱۱ (%/۲۷.۵)	۱۶ (%/۴۰)	۱۰ (%/۲۵)	۳ (%/۷.۵)
انضباط و وقت شناسی و مستلزم دانستن خود به رعایت قوانین محیط آموزشی	۲۱ (%/۵۲.۵)	۱۴ (%/۳۵)	۵ (%/۱۲.۵)	-
در دسترس بودن و حضور به هنگام	۱۶ (%/۴۰)	۱۷ (%/۴۲.۵)	۵ (%/۱۲.۵)	۲ (%/۵)
سن فرد آموزش دهنده	۹ (%/۲۲.۵)	۱۱ (%/۲۷.۵)	۱۴ (%/۳۵)	۶ (%/۱۵)
رعایت عدالت در برخورد با محصلان	۲۵ (%/۶۲.۵)	۱۳ (%/۳۲.۵)	۲ (%/۵)	-
تجربه های کسب شده	۳۰ (%/۷۵)	۹ (%/۲۲.۵)	۱ (%/۲.۵)	-

راه حل پیشنهادی

آنچه از بررسی نتایج این پژوهش بدست آمده نشان می‌دهد که رفتار هایی که سبب ایجاد همدلی و صمیمیت میان استاد و دانشجویان می‌شود بیشترین تاثیر را در تحکیم و بهبود رابطه میان استاد و دانشجو و در پی آن بهبود کیفیت آموزشی دارا می‌باشد. رفتارهایی همچون درک متقابل، کمک به حل مشکلات محصل و به کارگیری تکنیک‌های ارتباطی مناسب جزو این موارد می‌باشد. لذا انتظار می‌رود اساتید محترم با رعایت محدودیت‌های موجود در ارتباطات اجتماعی با دانشجویان اقدام به رعایت موارد ذکر شده در هنگام مواجهه با دانشجویان نمایند. نتیجه این امر را می‌توان در ایجاد اشتیاق تحصیلی در دانشجویان مشاهده نمود. چرا که در براساس قوانین روانشناسی فرد محصل هنگامی که در مواجهه با مربی خود چه در محیط کلاسی و آموزشی و چه در سایر محیط‌ها احساس امنیت و راحتی داشته باشد در پیشرفت تحصیلی آنان تاثیر مثبت و به سزایی خواهد داشت.

همچنین نتایج نشان می‌دهد که از اساتید با تجربه در ایجاد ارتباط اجتماعی با دانشجویان موفق‌تر بوده‌اند. کسب تجربه که در طول سالیان و با گذشت زمان برای اساتید حاصل می‌شود عملی خواهد بود که موجب بهبود روابط میان استاد و دانشجو و در نتیجه ارتقای سطح کیفیت آموزشی خواهد شد.

رعایت عدالت به عنوان مفهومی که در آموزه‌های اجتماعی و فرهنگی یکی از حقوق مسلم هر فرد می‌باشد، می‌تواند در بهبود ارتباطات اجتماعی میان افراد موثر باشد. مربی یا استاد که در طول دوران تدریس خود با افرادی از فرهنگ‌ها، قومیت‌ها، سنین و خصوصیات اخلاقی و جنسیت‌های متفاوت مواجه هستند، می‌بایست به دور از دخالت دادن سلیقه، اعتقادات و طرز تفکر شخصی عدالت را میان

دانشجویان و محصلان رعایت نمایند تا آنان در ارتباط با مربی خود احساس امنیت داشته باشند. دانشجویی که نسبت به استاد خود احساس نامطلوبی داشته باشد هیچ‌گاه نمی‌تواند نسبت به درس آن استاد احساس خوبی داشته باشد.

مطابق با نتایج این پژوهش رعایت عواملی همچون فن بیان و رعایت ادبیات مناسب در هنگام تدریس، ارتقای سطح علمی مطابق با علم روز و نیازهای جامعه، رعایت اخلاق مداری و احترام متقابل و وضعیت ظاهری مناسب از سوی هیچ یک از دانشجویانی که در این پژوهش مشارکت داشتند، کم تاثیر ارزیابی نگردید لذا مربی با رعایت این موارد می‌تواند شرایط را در جهت بهبود فضای آموزشی مهیا نماید.

همچنین کم تاثیر ترین عامل ارزیابی شده در این پژوهش موضوع سن فرد آموزش دهنده می‌باشد.

جمع‌بندی

آنچه در رفتار یک استاد یا مربی نمایان میشود، تاثیر به سزایی در ایجاد اشتیاق تحصیلی در دانشجو یا محصل خواهد داشت. در این پژوهش تعدادی از راهکارهایی که اساتید می‌توانند با به کارگیری آنان، شرایط را برای بهبود رابطه خود با دانشجویان ممکن سازند، بررسی گردید.

جامعه آماری که از میان دانشجویان دانشکده مهندسی انتخاب شده بود، مشخص کرد که تاثیرگذارترین عامل رفتاری اساتید در رونق و بهبود کیفیت آموزشی مسئله همدلی و درک متقابل و پس از آن تجارب کسب شده توسط اساتید می‌باشد که رعایت آن از سوی اساتید محترم سبب بهبود کیفیت آموزشی خواهد شد.